

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyetemi tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztár bejegyzésszáma 10,489. szám.

Nemzeti hadseregünk.

Irtá: Bálint Endre.

Tudvalevő dolog, hogy ma a népek hatalma, jóléte, sulya, a népek gazdasági és kulturális erején nyugszik.

Letelt az a boldog vagy boldogtalan idő, amikor egy nemzet hatalmának és jólétének megalapozása, fentartása és fejlesztése a szuronyokra volt bízva; ma már azonban — a fejlődő civilizációval — a hadsereg a közgazdasági és kulturális fejlődést inkább gátló, hátrányosan befolyásoló, semmint előre vivő intézmény.

A mai kultur-állam nem kér a szuronyokra alapított hatalom és jóléte, amelynek más népek szolgasága és szenvedése, rendesen előfeltétele; a mai államnak nem a szuronyok és kaszárnnyak szaporítására kell törekedni, hanem egész erejével a gazdasági és kulturális élet emelését kell előmozdítani, ha azt akarja, hogy a nemzetek nagy versenyében, számottevő tényezőként szerepelhessen.

A hadsereg mai jelentőségének és jövőjének illetően világításba helyezése mellett: bármennyire is érzem a vizásságát annak az állapotnak, hogy a nemzet óriási vér- és pénzáldozatával fentartott haderőnk — a nemzeti vérkeringésen kívül állva — nyelvében és szervezetében idegen; bármennyire is tudom, mint jogász ember, hogy ez az állapot állami suverenitásunkkal, alkotmányunk és törvényeink szellemével merőben ellenkezik: mégis szinte bosszankodni tudok azon, hogy az állam vezetésére hivatott tényezők annyit foglalkoznak, annyit törődnek a szuronyos hadsereggel és pedig bosszankodni lehet azért, mert ugyanakkor elhanyagolják a mi igazi, tulajdonképpeni nemzeti hadseregünket!

Azt a feladatot és helyet ugyanis, amelyet a régi világban a hadsereg töltött be, a modern társadalmi életben a kultura munkásai foglalják el, persze sokkal tökéletesebben; ma főleg ezektől függ a nép jóléte és hatalma s a kultura munkásai közül is különösen azoktól, akik legalsóbb fokon az alapvető s azért legfontosabb és legnehezebb munkát végzik a tanítóktól!

A tanítói kar: a mi igazi nemzeti hadseregünk; ez a testület kell hogy keresztülvigye a má-

sodik honfoglalásnak, az elsőnél sokkal terhesebb munkáját, nem pedig a szuronyos haderő!

Igy lesz a kultura fejlesztése a legelső és legfontosabb állami feladatok egyike s ezért kell a kultura munkásait az állam legelső, mert legproduktívabb munkát végző köztisztviselői közé emelni.

A közszellemnek is oda kell módosulni, hogy a kultura az állampolgári kötelességek kategóriájából az állampolgári jogok sorába juthasson, épügy, amint valamikor a jelenleg egyik legterhesebb polgári kötelességet képező hadkötelezettség, a szabad embernek legszebb és legkitünőbb közjoga volt!

A dolgok illetően állása mellett megnyugvással és nagy örömmel vettük annak idején tudomásul, hogy a nemzeti kormány egyik, európai hirben álló nagynevű tagja belátta a fenti tételek igazságát és tehetségének, lelkének, sőt vagyonának egész erejét harcra vitte a szuronyos hadsereg nemzetivé tételeért, magas állásában nem feledkezett meg a mi igazi nemzeti hadseregünkről sem s legelső teendői közé a tanítói kar oly sok ideig vétkesen elhanyagolt érdekeinek istápolását, jólétének emelését felvette. De féluton megállani nem szabad.

Ha felismertük azt, hogy ma a nemzetek hatalmának a kulturális erő egyik fokmérője s hogy ezért a kultura fejlesztése elsőrangú állami feladat: akkor ennek a tételnek konzekvenciáit minden vonalon könyörtelenül le kell vonni!

Sajnos — nálunk — holmi szerzett jogok és az állam finansziális helyzetének korlátoltsága útjában állottak annak, hogy az ezidőszerinti parlamenti többség egyik legszebb program pontja, amelyben egy egész jövő van lefektetve, — t. i. az ingyenes állami népoktatás — megvalósulhasson, de nincs messze az idő, amikor a kor szellem eme követelménye elől a magyar állam sem térhet ki.

A mi ideálunk: az ingyenes állami népoktatás, egy anyagilag és értelmileg magas színvonalon álló, a nemzeti állameszmétől vérig áthatott, felekezeti és kormányhatóságoktól — köztörvényileg — függetlenített tanítói karral!

Ez lesz a mi nemzeti hadse-

regünk! Ezzel a lelkes hadsereggel indulunk majd neki a második honfoglalás nehéz munkájának és győzni fogunk!!

Magyar felírás.

A vármegye közigazgatási bizottságának legutóbbi ülésén tett jelentést a kir. tanfelügyelő a közoktatásügyi miniszternek azon leírásáról, melyben az idegen ajku iskoláknál is a magyar felírás alkalmazását rendeli el. És pedig úgy, hogy a magyar felírásnak első helyen kell alkalmaztatni, az idegen felírás jöhet utána, de nagyobb terjedelmű, feltűnőbb mint a magyar, nem lehet.

Csodálatos, hogy egy egyszerű kis felírásért mily óriási harcot, mily küzdelmet kell az országot fentartó magyar nemzetnek folytatni. A törvényhozás az 1907: XXVII. t.-cikket a múlt év közepén meghozta, abban az iskolafentartókat a magyar felírás alkalmazására kötelezi s az eredmény az, hogy a felírás ma sincs meg s erre most már kényszeríteni kell az illetőket.

Vármegyénkben hisszük, hogy minden idegen ajku iskolán rövid idő alatt a magyar felírást olvasni fogjuk. S ebben a biztosíték erélyes főispánunknál van, ki hazafias és megalkuvást nem tűrő érzelmével s ha kell a legszigorubb eljárással is kényszeríteni fogja a szász és román iskola fentartókat, hogy iskoláikon a magyar felírást a közigazgatási bizottság által kitűzött egy hónapi záros határidő alatt alkalmazzák.

A magyar felírás alkalmazása azonban a magyar érzelem, a magyarosodás elérésére vajmi kevés, ha az iskola tannyelve nem a magyar. S ha a magyar nyelvet, a nekünk idegen anyanyelv mellett csak mint megtűrt, mint kényszerített nyelvet csakis a látszatra tanítják, nem várhatjuk el a kellő eredményt.

A törvény és az annak végrehajtása tárgyában kiadott közoktatásügyi miniszteri rendelet egész világosan megjelöli, hogy az idegen ajku iskolákban a magyar nyelvet már a IV. osztályban oly mérvben kell tanítani, hogy a gyermekek az V. osztályba feljutva minden tantárgyból értelmesen tudjanak magyarul felelni s gondolataikat magyarul kifejezni.

És ma mi történik? az, hogy bizony alig valamit, hogy ne mondjam semmit sem tudnak a magyar nyelvből, a törvény azon rendelkezése, hogy az ismétlődő iskolában feltétlenül magyarul kell tanítani, végrehajtva nincs, mert ide először az alsóbb osztályokban kell magyarul tudó tanulókat nevelni.

A multak emlékei szomorú példát mutatnak e téren.

1879-ben a magyar nyelv tanítása kötelezőleg volt elrendelve. Az idegen ajku tanítók részére a magyar nyelv elsajátíthatása céljából folyton póttanfolyamokat rendeztek. S az eredmény 28 év múlva is az, hogy az idegen ajku iskoláknál a tanuló magyarul meg nem tanul, a tanító pedig magyarul csak a látszat kedvéért tanít.

Ezt az állapotot tovább tűrni nem lehet és nem szabad.

Ha a mai kormány, mely minden téren feltűnő eredményt és kiváló sikert ért el, az iskolák magyar nyelvű felírását el tudta rendelni; úgy módot fog találni arra is, hogy az idegenajku iskolákban a magyar nyelvet úgy tanítsák, hogy abból a gyermekeknek haszna legyen.

Nem követelünk lehetetlen, nem törvénytelen dolgot; de azt igenis megköveteljük, hogy a velünk élő polgártársaink gyermekei nyelvünkben a mieinkkel összeforrvá, velünk végre magyarul beszélhessenek.

— ő.

Tagosítás és arányosítás.

(6. folytatás.)

Egy kérdéshez kötöm ennek a törvényjavaslatnak elfogadását és további felszólalásaimat. Épen azért szóról szóra felolvasom előterjesztendő indítványomat, hogy úgy az igen tisztelt képviselő uraknak, mint az államtitkár urnak ideje maradjon a következő tárgyalásokig azt tanulmányozni, mert ettől a kérdéstől teszem függővé a törvényjavaslatához való hozzájárulásomat és ennek a kérdésnek rendezése nélkül én is azt mondom, hogy a javaslat nem komoly munka, hogy nem fog segíteni a székelyeken, a megsebzett érdekeket nem fogja orvosolni; e nélkül az intézkedés nélkül én semmiféle jó-ágát, semmiféle hathatós voltát nem látom a törvényjavaslatnak.

Indítványom a következőképp fog hangzani (olvassa):

„A jelen törvény hatályba lépte előtt folyamatba tett tagosítási ügyekben az eljárás megszüntethető az 1882: XXIV. t.-c., XVI. cikk a) §-ának utolsó bekezdésében körülírt végre-

hajtási eljárásnak a birtokba való birói bevezetésig történt befejezése előtt:

1. ha a tagosítás alá vont terület birtokosainak felerésze ezt az illetékes kir. törvényszékhez beadott kérvényben kéri és a megszüntetés iránt folyamatba teendő eljárás költségeit előlegezi, egyszersmind a kérelmezők az eljárás megszüntetéséig felmerült tagosítási költségek felének kifizetését elvállalják;

2. ha a tagosítási kérelem nyomán a helyszínére kitűzött tárgyaláson (1880: XLV. t.-c. 9 §) történt megállapítás szerint a tagosítást kívánók birtoka az 1880: XLV. t.-c. 6 §-ában hozzászámíttatni rendelt birtokon kívül, továbbá a tárgyalásra megidézt, de meg nem jelent felek birtokon kívül a tagosítandó terület egy negyed részénél kevesebbet tesz ki

Az 1. pont esetében a tagosítási költségek felét a kir. kincstár viseli valamint a kir. kincstár viseli azon birtokosokra eső összes költséget, kik 10 kat. holdnál nem nagyobb birtok után vannak földadóval meg róva.

Az 1. pont esetében a kérvény a község összes birtokosai ellen intézendő és négy példányban adandó be, a melyek közül az első példány a bíróságnál marad, a másodpéldány a helység előjáróságának adatik ki, a harmadpéldány a kérelmező felek közül az első helyen megnevezettnek kézbesítettik, a negyedik példány az illetékes árvaszéknek oly felhívással kézbesítettik, hogy a gyámoltak és gondnokoltak képviselőitében a szükséges nyilatkozatok megtételére a vármegyei tisztviselő küldendő ki. A kir. törvényszék a kérvények kézbesítésével egyidejűleg haladéktalanul intézkedni köteles a folyamatban lévő tagosítási eljárás felfüggesztése iránt mindaddig, míg a megszüntetés felett jogerős határozat hozatik és a kérés tárgyalására egy birói tagját küldi ki.

Hogy csak pár községre mutassak rá, a melyek egymásután fordultak az igazságügyminiszterhez tagosítás megszüntetési kérésekkel, felemlitem Csikszentmárton, Csikszentgyörgyöt, Tusnádat, Bánfalvát, Köröspatakot, Bágyont, Bikfalvát. Ezek egyinásután sürgették ennek a kérdésnek rendezését, de ennek dacára sem foglaltatik a törvényjavaslatban ez iránt intézkedés. Birom az előadó ur ígéretét is, hogy e kérdés rendezése elől maga sem fog elzárkózni és ha mindenben nem is úgy fogadja el az indítványomat, a mint én azt előterjesztettem, a maga részéről is gondoskodni fog arról, hogy ez a kérdés valamiképpen rendeztessék.

Én magam, a ki nagyon sokat foglalkoztam ezekkel a kérdésekkel, én mindig egyforma véleményen voltam. Azt irtam volt, hogy ha egy idegen hatalom leigázta volna a székelységet és ellenséges indulatot hirdetett volna a leigázott nemzet anyagi lerontására, abból bizonyára az erdőtörvény és a tagosítási törvény került volna ki győzelmesen.

Most is azt vallom, hogy annak az erdőtörvénynek, a mely a székelij közbirtokosságtól jogtalanul elvette az erdőt és jogtalanul költséges állami kezelésbe vette azokat, csak a kárát látja a közbirtokosság és hogy a kényszertagosítási törvény a legkárosabb a Székelyföldre nézve. Hivatalos köröktől mindig csak ellenvetéseket hallok e tekintetben, pedig ezek hivatalos szobájukban ülnek és nem ismerve a népeletet, alkotnak maguknak ítéletet és a mi panaszainkkal szemben mindig azzal állnak elő, hogy a jogállam fogalma szenvedne sérelmet Egyebet, okosabbat nem lehet tőlük hallani. Hát ki sértette meg a jogállam fogalmát, a mikor az 1898: XIX. t.-c. 57. §-a alapján jogtalanul elvették a székelij közbirtokosságtól erdőt és a mikor dacára annak, hogy szerződések állottak fenn a birtokosság és az állam között, az állam azokat

nem respektálta, hanem egyszerűen kényszer útján állami kezelésbe vette az erdőterületeket. Ha ekkép tudnak eljárni a birtokosság kárára, akkor tudniok kell eljárni a birtokosság üdvére, javára is.

Az én javaslatom nem valami igazgató, nem valami népgyűlések határozatából összeállított hangulatos javaslat, mint azt valamelyik t. a dologhoz nem értő képviselőtársam mondhatná, hanem majdnem szóról szóra az igazságügyminiszternek a tervezetéből vettem ki, abból a tervezetből, a melyet megbírálás végett 1906. november 12-én terjesztett elő és a melyet épen a hivatalos szobák emberei szavaztak le, épen azok hivatkoztak a jogállam fogalmára, a kik zárt ajtóik mögött a kisbirtokos osztály és a kisgazdák érdekében cselekedni soha nem tudtak semmit. Ezeknek véleménye előttem nem irányadó Én a magam egyenes útján járok. A népért küzdök.

Itt van előttem t. képviselőház Tusnád községnek a kérése. Át fogom adni az igazságügyminiszternek. Az összes tusnádi birtokosok ebben a tagosítás megszüntetését kérik. Senki sem ragaszkodik hozzá, hát igazságos lenne akkor kényszer útján keresztülvinni? Hogy lehet most állami hatalommal, csendőrszuronnyal, katonai kísérettel mellett folytatni a tagosítást? Hogyha ez a jogállamnak nevében történik, akkor nagyon szomorú fogalma lesz ennek a szegény népnek az alkotmányról és a jogállam eszméjéről.

Ezt a kérésemet szíveskedjék a t. ház teljesíteni. Én nem bánom, hogy ha még nagyobb biztosítékokhoz köti is a t. miniszter ur a tagosítás megszüntetését, de okvetlenül alkalmat és módot kell nyújtani arra, hogy az olyan tagosítás, a mely csak a birtokos osztálynak a tönkretételére szolgál és anyagi megélhetését veszélyezteti, hogy ha a tagosítást nem kívánja, az meg is szüntessék. Csak így remélhető t. képviselőház ezen székelijföldi községek felvirágzása. Hiszen én épen az igazságügyminiszteri tervezetre hivatkozva biztattam azt a népet, hogy meg fog szünni a tagosítás, magam is hivatalos biztatásra támaszkodtam. Kérem, hogy ha ez az aggodalom el nem oszlik, hogy ha a törvényhozás nem fog eleget tenni jogos kérésüknek, nem lesz-e jogosult a lelkek haragos fájdalma, haragos kitörése ha látják, hogy az igazságügyminiszteri tervezet ellenére, a melyre hivatkozva biztattuk őket, azt kell mondani, hogy leszavaztak bennünket az új képviselők, akik nem a nép érdekét tekintették, hanem a jogállam eszméről beszéltek és tönkreemenni engedtek titeket, csak hogy az elmélet megálljon.

Ilyen érveléssel menjünk mi ki a választók elé, a gazdák, kisbirtokosok közé és azt mondjuk, hogy a kisbirtokosok érdekében cselekednünk nem lehet semmit? Ha komolyan a lelkünkön viseljük a gazdák, a földbirtokosok érdekeit, ha nem mese és frázis, hogy a Székelyföld felvirágzását kívánjuk, akkor a t. képviselőház elfogadja indítványomat és abban a reményben, hogy ezen módosítványomat, valamint a később még megteendő egyes módosítványaimat a ház elfogadja, a törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául általánosságban elfogadom. (Helyeslések)

Gazdakörök rovata.

Ükszerű méhészet paraszt- vagy mozdíthatatlan szerkezetű kassal.

Tudvalevő dolog, hogy a falusi földmivelő embereink nagyobb része, mind mozdíthatatlan szerkezetű, paraszt kasokkal méhészkedik. A paraszt elnevezés magában foglalja a fűzvevő, venyige és szalmából készült kupkasokat. Akik ez ősi rend-

szerű kasokkal méhészkednek, hogy mézhez juthassanak, rendszeren lekenezik az ártatlan szorgalmas kis méhikéket, nagy kárára a maguk és az ország méhtenyésztésére nézve.

Hogy pedig a méhikék életét megmentsük, mézet is kapjunk és a méhállományunk is szaporodjék, erre nézve Nagy János méhészeti vándor tanár (lakik Kolozsvárt.) a következőt ajánlja:

A kast tegyük a poledeszkára. Körös körül tapasztszuk le; a méhek kijáró nyílását pedig csináljuk a kas csupjára, felső részére azért, mert a méhek a mézet a kijáró nyílástól mindig a kas legtávolabbi részén helyezik el a lépekbe s ha ősszel mézet akarunk elvenni vagy bármikor is, a kast csak csupjára kell állítsuk, egy kis szivarfüsttel a méheket tovább üzzük a levágandó mézes lépről és így vághatunk annyit, amennyi szükséges a mézes lépből, vigyázzán arra, hogy a méhesaládot meg ne szűkösítsük.

Tehát a fő az, hogy a méheinket ezentúl ne alól járassuk ki a kasból, hanem fölül, mert ekkor a mézet alól gyűjtik a sejtekbe. Ha a kast csupjára állítsuk a mézkészletből elvehetünk s mégis a méhesaládunk megmarad, mint a mozgószerkezetű keretes deszkakaptáraknál.

Aki pedig teheti, szerezzen deszkakaptárokat. Dr. Balázs Ferencz méhészegyleti titkárnál megrendelhető, Kolozsvár, Mészáros-utca 5. szám. Ára 9 korona, vasuti díjjal 11 korona a tagoknak, nem tagoknak 11 korona és a vasuti díj.

Ha pedig valaki az általam leírt ükszerű méhészkedést eddig is üzte vagy követni fogja, akkor egy pár sorban adjon arról életjelt a tanulság kedvéért.

Kozma Mihály.

Lapzárta előtt.

Budapest, febr. 19.

Kossuth Ferencz és Apponyi Albert miniszterek március elejére egy olyan nagy gyűlésnek az összehívását tervezik, melyen az ország összes függetlenségi párti vezető férfiak részt vennének.

*

A képviselőház keddi ülésén Wekerle Sándor miniszterelnök indítványozta, hogy a portugál király gyilkossága felett a Ház fejezze ki részvétét Ugron Gábor ellenezte az indítványt és rendkívül élesen kelt ki a zsarnokság kormányzata ellen, de a többség Apponyi Albert gróf fel szólalása után mégis elfogadta.

*

Politikai körökben elterjedt hírek szerint talán már a legközelebbi napokban egy szerződés fog napvilágot látni, amely Orosz-, Francia és Angolország között Olaszország belevonásával a Balkán-kérdésben létrejött. A szerződésnek célja a Balkánon az osztrák-magyar monarchia és a német birodalom törekvéseit ellensúlyozni. A megállapodások szerint, amelyek már meg vannak szövegezve, Oroszországnak és Angliának jut a kezdeményezés.

KÜLÖNFÉLÉK.

Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy derék vicinális vasutunkat valaki beakarta porolni, mert valamelyik napon pontosan érkezett be az állomásra;

mondják, hogy villamos világi társunk az első ibolya nyílásakor lép először működésbe;

mondják, hogy a szombathelyi közlekedésre a Dunagőzhajzási Társaságtól néhány propellert kértek kölcsön;

mondják, hogy megyénkben az apró nagyságok már beszüntették robbantó aknáik elhelyezését;

mondják, hogy a Tó utcai lakosok északsarki expedíciót küldenek ki a felgyülemlett hóhegyek megmészására;

mondják, hogy a sikos járdákat minden reggel gondosan behintik fűrészporral;

mondják, hogy a ki Udvarhelyen jó bort akar inni, az menjen át Segesvárra.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— Az iparosok szabad Lyceumán vasárnap, e hó 16-án délután 2 órakor a polgári kör teljesen megtelt termében, a szép számban egybegyűlt közönség nagy figyelemmel hallgatta Dr. Pál Ernő rendkívül érdekes felolvasását, melyet végeztével zajos tetszéssel honoráltak. Új és szokatlan volt a négy iparos ifju, névleg Gergely György, Hadnagy Ferenc, Fatter Albert és Gergely Ignác által előadott hazafias prolog, melyben a Költő, Széchenyi, Bezeredy és Kossuth elmélkednek a szabadságharcot megelőző teendők felett. Az előadó ifjak mindegyike teljesen átértette és átértette feladatát és a szép versekben megírt prologust a közönség zajos tapsai mellett teljesen érvényre juttatták és méltán rászolgáltak arra a dícséretre mellyel őket az elnök Solymossy Endre oly meleg szavakban kitüntette. A Szózat elnéklése után a közönség emelkedett hangulatban oszlott szét.

— Erdélyrészi vásárok. Csütörtökön február 20-án Alezina, Alsószopor, Tövis; 21-én Adrubbánya, Csikszereda; 22-én Kiskend, Nagyborosnyó, Óradna; 24-én Borsa, Gyergyóalfu, Köröspatak, Nyárádszereda, Szék, Székelykeresztur, Szerdahely; 28-án Zabola.

— A főreáliskola ifjúságának e hó 15-én a „Budapest”-szálloda nagytermében tartott táncal egybekötött hangversenye minden tekintetben kitűnően sikerült; az ifjúsági zenekar és vegyes kar által előadott ének és zeneszámok precizitás szempontjából teljesen kifogástalanok voltak; Molnár Géza Grieg „Sonátáját”, Politzer Albert a „Műdalokat”, Vernetianer Antal és Folberth Gusztáv a „Jansa kettőst” a közönség nagy tetszése mellett adták elő. Az ifjúság I. quartettje meglepő összjátékkal juttatta érvényre mind a két számát; Politzer Albert, Oltóssy Oskár, Wagner György és Szabó László népdalokat adtak elő kitűnő színezéssel. Prégler Tibor Coppee „A kovácsok sztrájkja” című drámai költeményét adta elő nem minden napi erővel és szavaló képességgel; a közönség teljes figyelemmel élvezte az erőteljes duzzadó előadást és zajos tapsokban adott elismerésének kifejezést. Az est babérja azonban feltétlenül Dobó Zoltánnét illeti meg, a ki már megszokott művészetével diszkrétan és mégis meleg tónussal kísérte az egyes számokat.

— **Heves Béla szinigazgató**, mint értesülünk, pályázati úton a szatmári színházat kapta meg. Az erdélyrészi színikerületről való lemondását le vélben tudatta Bernády marosvásárhelyi polgármesterrel. Bár sajnáljuk Heves Béla távozását, de a közönség szempontjából kívánatosnak tartjuk hogy az éveken át megszokott színészeket most már újabb alakok és tehetségek váltsák fel.

— **Miniszteri kiküldött.** Kuliszeky Ernő, kir. tanfelügyelő előterjesztésére a közoktatásügyi miniszter Petróczy István központi szolgálatra berendelt segédtanfelügyelőt a helybeli állami iskola elhelyezésére kijelölt helyek megismerésére küldötte ki. Az új iskola elhelyezésére a sétatér melletti helyet találta legalkalmasabbnak s így az új állami iskola ott fog elhelyeztetni. Ezzel a Küküllőn túl egy új városrésznak fejlődése biztosítva van.

— **Hangverseny.** A helybeli unitárius egyházközség keblé tanácsa március hó elején nagyobb szabású jótékonycélu hangversenyt rendez. Az érdekes és változatos műsor nagy részben már egybe van állítva. Előre is felhívjuk az érdekesnek ígérkező estélyre a közönség figyelmét.

— **Szent Antalestélyt.** tartanak e hó 23-án este 7 órai kezdettel. Elnöknő dr. Valentsik Ferenczné, rendezők: Reisenauer Hedvig és Áved Rózsika. Műsor: 1. Énekel Szabó Antal. 2. Szaval Lányi Ibolyka. 3. Demény Irénke énekel Kónya Jancsi zenekísérete mellett. 4. Szaval Bálint József. 5. Hegedül Szabó Ernő. 6. Szabadelőadást tart gróf Mikes János főesperes. 8. Énekel Szabó Antal.

— **Egy székely szobrász sikere.** A marosvásárhelyi Rákóczi szobor tehetséges alkotója, Székely Károly fiatal szobrász fényes sikert aratott a legutóbbi mesteriskolai pályázaton, amennyiben számos pályázó közül ő nyerte el a kétezzer koronás első díjat. Az ifjú művész Marosvásárhelyt született és nemes törekvéssel, igazi székely energiájával és ambíciójával már eddig is többször dicsőséget szerzett a székely névnek.

— **Áthelyezés.** Benke Elek adóhivatali pénztárnokot Magyarlaposról Székelykereszturra helyezték át.

— **Az új erdélyi református püspök.** Az erdélyi ref. egyház, báró Bánffy Dezső elnökle mellett e hó 18-án választotta meg új püspökét Kenessey Béla személyében; a szavazás titkos volt ugyan, de az összesen leadott 141 szavazat mind Kenessey Bélának szólt és így egyhangulag lett az erdélyi reform. egyház püspökéül megválasztva. Az új püspököt báró Bánffy Dezső üdvözlötte igen szép beszédben, mire a megválasztott meghatottan, remekül tagolt beszédben fejezte ki köszönetét. A közgyűlés ezután megállapította a tavaszi rendkívüli közgyűlés idejét április 7-ikére, a midőn elparentálják az elhunyt dr. Bartók Györgyöt, beiktatják az új püspököt és megválasztják Kenessey Béla utódját, az egyházkerületi főjegyzőt, mely állásra a hangulatból ítélve Nagy Károly teológiai tanár van a többség által jelölve. A választási közgyűlésen városunkból Solymossy Endre, Szabó András, Vajda Ferencz esperes és Kovács Dániel vettek részt.

— **A Székelylengyenfalván** f. évi február 15-én megtartott színelőadás-

sal egybekötött táncvigalom úgy szellemi, mint anyagi tekintetben jól sikerült. Összes bevétel: 155 K 28 f. Összes kiadás 137 K 24 f. Felülfizettek: Ugron Lajos 2 K, N. N. 1 K 20 f, N. N., Novák István, Barra Albert, Paál Sándor, N. N. 1—1 K, Appel Izrael 40 f és N. N. 40 f Fogadják e helyen is a rendezőség hála köszönetét.

— **Képviselőválasztás.** Hétfőn volt Deésen a képviselőválasztás, melyen Barcsay Tamás alkotmánypártit választották meg 235 szótöbbséggel, a függetlenségi párti Gaál István ellenében.

— **Cserebogarak.** A cserebogarak elszaporodása tudvalevőleg minden harmadik évben megismétlődik; az utolsó nagy szaporulat 1905. évben volt és így biztosan várható, hogy a kártékony rovarok az idén ismét nagy pusztításokat visznek végbe. A földmivelésügyi miniszter tehát előre értesíti a gazdaközönséget, hogy a tavasszal óriási rajokban fognak kikelni a cserebogarak és felhívja az érdekelt gazdákat, hogy az irtási munkákat saját érdekükben, minél szélesebb körben és mielőbb fogatosítsassák.

— **Véres sortűz.** A csikmegyei Gyimesközéplak községben a napokban véres összeütközés történt több közbirtokos csángó és a csendőrség között. A közbirtokossági erdőt rövid idővel ezelőtt bírói zárlat alá helyezték. Több közbirtokos a bírói zárlat dacára fát akart elszállítani az erdőből. Mikor ezt a többi rész-birtokos megtudta, karókkal és dorongokkal felfegyverkezve állották útjukat, hogy megakadályozzák a fa elszállítását. Véres verekezés támadt, melyet a csendőrség akart közbelépéssel megakadályozni. A csendőrök kétszer is felszóllították a csángókat, hogy a szekerekre felrakott fát vigyék vissza. A csángók azonban nemcsak hogy nem engedelmestek a felszólításnak, hanem egyenesen megtámadták a csendőröket, a kik önvédelemből kénytelenek voltak fegyverüket használni. Hat csendőr kétszer adott sortűzet, melynek retentő hatása volt. Egy fiatal legény és asszony azonnal meghalt, kettő halálosan, három súlyosan megsebesült.

— **A székelykereszturi m. kir. áll. tanítóképző ifjusága** a tanárkar vezetésével 1908. évi március hó elsején Bálint Dániel ur nagytermében segítő pénztára javára érdekes műsorral zene- és táncstélyt rendez. Belépő jegyek ára: Személyjegy 2 K, családjegy (3 személyig) 5 K, tanulóijegy 1 K. Felülfizetéseket köszönettel fogadnak és hírlapilag nyugtáznak.

— **Nyilvános elszámolás.** Csekefalván a községi iskola tanítótestülete által e hó 1-én az iskolás növendékeknek munkaeszközökkel, rajz és írószerekkel leendő ingyenes el látása céljából rendezett zártkörű táncstély a nemes célt és a rendezőség fáradozását méltán megillető erkölcsi és anyagi sikerrel végződött. Hála köszönetem nyilvánítom Szilágyi Béla remek szavalaatáért, Marosán Anna cimbalomjátékaért, Lukács Tihamér szépen előadott melodramájáért, Losdorfer Jenő, László Béla műértékkel bíró zenei játékukért, továbbá Kovács Juliska, Menyi Anna, Mántó Anna és Mihály Lajos a közönség figyelmét teljesen lekötő tökéletes játékukért, melylyel Farkas

László „Hármas Szövetség” c. v. játékát előadták. Felülfizettek: Ajvász Kristóf, Bihari Mór és Kovács Mózes 2—2 K. Nagy Elek, Szabó Kálmán, Simó János, Fodor István, Losdorfer Jenő és László Béla 1—1 K. Gyarmathy Lajos 3-40 K. Mihály Lajos és Gagy László 2-60—2-60 K. Marosán László 4 K, Péter Jánosné és Mester János 40—40 f, Bedő Sándor 10 f Fekete Miklós 30 f. Pap János 20 f, Pap Gyula és Csákány Mihály 60—60 f. Elek György a rendező-bizottság elnöke.

— **Udvarhelyvármegye II. Rákóczi Ferencért!** Mióta a nagy Rákócziinak hamvai hazai földben pihennek általános óhajja vált, hogy a dicső nemzeti fejedelemnek nagyságához méltó szobor emeltessek. A hazafias mozgalom élére gróf Andrássy Gyula és a kurucidők nagynevű historikusa: Thaly Kálmán országgyűlési képviselő álltak. Az ő vezetésük alatt bizottság alakult, mely az eddig egybegyűlt alap kiegészítésére nyere-ményekben gazdag sorsjátékot rendez. A sorsjáték főnyereménye 40.000 korona. Vannak ezenkívül tízezer, hatezer, ötezer, sok kétezer és ezer koronás és kisebb nyeremények. Az összes nyeremények értéke 90.000 korona. Ezeket a hazafias célu sorsjegyeket, melyeknek darabja 1 koronába kerül, most küldte meg a bizottság Udvarhelyvármegye közönségének, meggyenk urhölgyeit pedig már korábban felkérte a sorsjegyeknek ismerőseik körében terjesztésére. Vármegyénk hazafias közönsége mindenkor meghozta áldozatát nagyjaink emlékének s kétségtelenül örömmel és lelkesedéssel fogja meghozni a nagyok nagyjának, a magyar szabadság első zászlóbontójának: II. Rákóczi Ferencnek is. A nagy kurucfejedelem ércemléke egyúttal a mindent feláldozó példaszerű hazaszeretnek emléke lesz, járuljon hozzá tehát minden magyar, hogy a monumentális szobor létesüljön. Adósága ez a magyarnak az önzetlen hazaszeretetet eszményképe iránt s bizony restelkednünk kell, hogy ilyen későn hozzuk meg áldozatunkat a dicső Rákócziinak, a ki hazájáért, a mi szabadságunkért, családi tűzhe-lyét, boldogságát s minden földi jó-vát feláldozta. Tegyük jóvá a mulasztást! Hölgyeink! Járjanak elől jó példával! A sorsjegyek nyilvános huzása március 15-én lesz Budapesten a m. kir. lottóigazgatóságnál (IX., Vámpalota). A központi sorsjegyiroda Budapesten, IX., Boráros-tér 2. szám alatt van.

— **Erdély.** Most jelent meg az Erdélyi Kárpát Egyesület „Erdély” című lapjának legújabb száma, mely a XVI. évfolyam befejező füzeté. Ez a téli füzet is a turistaság és néprajkörébe vágó cikkelekkel a tavaszkor meginduló kirándulási időszakra készíti elő az olvasót. Hunyadvármegyére hiva fel a figyelmet Hermann Antal dr. a történelem és turistaság kölcsönhatását fejtegeti színes tollal, míg Ruzitska Béla dr. retyezáti kirándulásának sikerült képekkel illusztrált leírását fejezi be. Az „Erdély”-t az EKE. tagjai 6 K évi tagdíj fejében ingyen kapják. Előfizethetni a következő cím alatt: EKE. Kolozsvár, Mátyás-ház, honnan kívánatra mutatványszámot küldenek.

— **Zenekedvelők és zenészek** figyelmébe! Hegedűk, hegedűvonók, hurok, gyanták, vonósörök és más felszerelések — legjobb minőségben; Okarinák nagyválasztékban; hangsi-pok, harmonikák, klarinétnyelvek stb. előnyös árak mellett kaphatók: Betegh Pálnál Székelyudvarhelyt.

Közönség köréből.*

Nyilatkozat

Alólirott tisztelettel kinyilatkozta-m, hogy a székelykereszturi tanítóképző intézetnek hova építkezése

ügyében nekem semmi szerepem nem volt, annak érdekében sem magánosoknak, sem bármely hivatalnak orvosi szakértő véleményemet eddig akár szóval, akár írásban ki nem adtam. Ezek után azon hír, mely tisztelt polgártársaim között el van terjedve; hogy az intézeti kertben az állami tanítóképző intézet miatt nem épül, én vagyok az oka, személyem iránt rossz tendenciával bíró alaptalan rágalomnak nyilvánítom

Székelykeresztur, 1908. febr. 15.

Dr Jankovich Pál.

*E rovatban foglaltakért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Kiadja: Betegh Pál ujságkiadó intézete.

Eladó ház. Szent-Imre-utca 38. sz. alatti ház örök áron eladó. Értekezni özv. Bogács Imrénénél lehet.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

900—1908. alisp. sz.

Hirdetmény.

Honvédelmi miniszter ur f. évi január 30-án 11816. sz. a. kelt rendelete folytán a vezetésem alatt álló alispáni hivatalnál üresedésben lévő

irnoki állásra

a f. évi 264 szám alatt kiadott pályázati hirdetményben megszabott és január hó 20-tól február hó 20-ig terjedőleg kiírt pályázati határidőt a f. évi február hó 26-ig bezárólag meghosszabbítottam.

Székelyudvarhely, 1908. febr. 4. én.

Dr Damokos, alispán.

Eladó háztelkek.

A szombatfalvi városrészben, házak között fekvő, háztelkeknek alkalmas, egy holdnyi területű szénafű eladó. Bővebb felvilágosítás e lap kiadóhivatalában nyerhető.

Erdész-kréta

5 kilogrammos ládákban és tucatonként is legolcsóbb ár mellett

Betegh Pál

könyv- és papirkereskedésében Székelyudvarhelyt kapható.

Hazai kitűnő minőség!

„Eredeti Singer“

varrógépek

a legkisebbtől a legnagyobbig, szabott ár mellett, készpénz vagy részletfizetésre, e megyében *kizárólag csak Székelyudvarhelyt Kossuth-utca 1. sz. alatt levő „Eredeti Singer“ cég raktárában rendelhetők meg*, hol a részletfizetések is teljesítendők. Tehát sem kereskedők, sem más ügynökök valódi Singer-féle varrógépeket nem árusíthatnak.

A varrógépek bármikor vételkötelezettség nélkül is kipróbálhatók. Folyó évi április havában *ingenes műhimzési tanfolyamot* rendezek, a melyre már most felhívom a közönségünk figyelmét. A tanfolyamra jelentkezéseket elfogadok.

Kiváló tisztelettel:

Bokor András,

az „Eredeti Singer“ cég megbízottja

Eladó háztelkek.

A szombatfalvi vámmal szemben, közvetlenül az aszfalt mellett 200-400 nsz.-öl területű háztelkek eladók. Részletes felvilágosítást ad Dr. Szőllősi Ödön, ügyvéd.

Szép jelmezek ruhákat

estekre olcsón lehet kölcsön venni **Karda Dénes** fűszerkereskedéséből Kossuth-utca 61. sz.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállítanak **Betegh Pál** könyv-, papír-, író-, rajz- és zenemű kereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Gimbalomtanítás.

Külföldi utazásomról haza érkezve tisztelettel értesitem a zenekedvelő közönséget, hogy cimbalomórákat a legmagasabb kiképzésig adok hangjegy szerint, vagy anélkül. Zongora- és cimbalomhangolásokat elvállalok. Bővebb tájékozódás e lap kiadói-vatalánál nyerhető. Kiváló tisztelettel: Balucz Bálint, szólólista cimbalomművész.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Szám: 5680—907.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelykereszturi járás Ujszékely és Alsóboldogfalva községekből álló szülész női kör bábai állása megüresedvén, ennek betöltésére ezennel pályázatot hirdetek s felhívom az érdekelteket, hogy folyó évi április hó 1-ig szabályszerűen felszerelt folyamodványait alóli főszoigabiróhoz annyiival inkább adják be, mert a később érkezett folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Ezen állással járó javadalmazás:

1. 100 korona fizetés.

2. 40 korona lakbér.

3. Minden szülésnél megjelenésért 2 K díj szedhető, melyért 8 napon át a betegét látogatni köteles.

Székelykeresztur, 1908 évi február hó 3-án.

1—3

Gálffy, főszoigabiró.

Sz.: 987—908.

Hirdetmény.

Segesvár városának kormányhatóságilag engedélyezett

tenyésztő-állatvásárlása

folyó évi március hó 12-én fog az új marhavásártérre megtartatni.

A vásár alkalmával a város által díjak 700 K összegben fognak kiosztatni. Helypénzek vagy más díjak nem szednek.

Díjakban csakis azon Nagyküküllő vármegyei tenyésztők részesíthetők, kik bizonyítvánnyal igazolják, hogy a díjazandó állat legalább 3/4 (háromnegyed) év óta birtokukban van.

A városi tenyésztő-állatvásárlással kapcsolatosan a segesvári járási főszoigabiró külön hirdetménye szerint járási tenyésztő-állatdíjazás is fog megtartatni.

A marhalevél feltétlenül elhozandó.

A vásár alkalmával községek és földbirtokosok tenyésztő-állatokban szükségletüket fedezhetik.

Segesvár, 1908. február hó.

1—3

A városi tanács.

Uj kocsik

szekerek,

gazdasági felszerelések, ekék, eketaligák kaphatók s mindenféle más megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. **Lakatos Mihály** kovácsmester Székelyudvarhelyt, báró Orbán Balázs utca 7. sz. alatt. Készítményeimért teljes felelősséget vállalok.

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel. levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31 (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. **Írók**, fekete, színes és másoló-írók, notes írók. **csa ariónok** (crayonok), zsebírónok. **csa varironbetétek**, **íróvédők**, **író-heggyezők**. **Kréták**, iskolai, kávé házi és fajlező kréták, színes kréták. **Tinták**, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy és ruhajelző tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDÜ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek, tük. Hangoló-sípek és okarinák. Monogramok fehérnemű és levél-papírjelzésre. Kézi nyomda. — Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, erdészkalapácsok gyári árban.

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**.

u. m. községi, körjegyzői, szolgabirósági, végrehajtói, ügyvédi, lelkesi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző papírok, könyvkötő papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írók, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépirási és rondírási minták. Olcsó legyező-fal-diszek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények okmány és irománytáskák.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj- s vízfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szegek, kapesok stb.

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára

Nyomatott Betegh Pál könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt 1908.